

Stärka den specialiserade psykiatriska vården för vuxna med särskilt fokus på ökad vårdkapacitet

Regeringsuppdrag som slutredovisas den 30 november 2029

Fördela statsbidrag och stödja regionernas utvecklingsarbetet

1 490 000 000 kronor till regionerna efter rekvisition ska, utifrån regionens identifierade behov, användas till

- **Att möta det växande behovet av psykiatrisk vård inom den specialiserade psykiatriska** – öka antalet vårdplatser baserat på befolkningens behov, förstärka och utveckla de akutpsykiatriska verksamheterna (akutmottagningar/mobila arbetssätt).
- **Att göra vården tryggare och mer flexibel utifrån patientens behov** – insatser för att öka möjligheterna för personcentrerade arbetssätt och metoder som självvald inläggning (enl nationella kunskapsstöd/ rekommendationer).
- **Att skapa mer flexibla övergångar mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri** – strukturerade åtgärder för att stimulera flexibla och gradvisa övergångar utifrån den unges behov, säkerställa en ordnad överlämning, utveckla arbetssätt för information och delaktighet

Statsbidrag för att stärka den specialiserade psykiatriska vården 2026 – Anvisningar och rekvisitionsblankett

[Statsbidrag för specialiserad psykiatrisk vård – Socialstyrelsen](#)

- Bidraget kan rekvireras mellan 1 april – 18 maj.
- Mer information inkl frågor och svar kommer publiceras löpande.
- Information och underlag att inför fortsatta dialoger kommer finnas tillgängligt.
- Överenskommelser om vilka aktiviteter som ska genomföras under 2026 och hur dessa ska följas upp.

Tidigare statsbidrag till regionerna för att stärka den specialiserade psykiatriska vården för barn och unga respektive vuxna som har nära koppling till detta uppdrag

500 000 000 betalades ut 2025 från kammarkollegiet för

- Fler platser vuxenpsykiatri
- Fler platser självmald inläggning
- Ökad tillgänglighet BUP
- Högspecialiserad vård för barn och unga med ätstörningar

Centrala underlag för prioritering av insatser och aktiviteter

- Socialstyrelsen. Psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård – kartläggning och utvecklingsförslag. Stockholm: Socialstyrelsen; 2023. Artikelnummer: 2023-8-8681. Tillgänglig från: <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/psykiatrisk-tvangsvard-och-rattpsykiatrisk-var-d--kartlaggning-och-utvecklingsforslag-2023-8-8681/>
- Socialstyrelsen. Sveriges psykiatriska akutmottagningar – nulägesbild, bedömning och utvecklingsförslag. Stockholm: Socialstyrelsen; 2025. Tillgänglig från: <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/sveriges-psykiatriska-akutmottagningar--nulagesbild-bedomning-och-utvecklingsforslag/>
- Socialstyrelsen. Utveckla en personcentrerad vård och omsorg vid komplex psykiatrisk problematik – vidtagna åtgärder och fortsatta utvecklingsbehov. Stockholm: Socialstyrelsen; 2025. Tillgänglig från: <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/utveckla-en-personcentrerad-var-d-och-omsorg-vid-komplex-psykiatrisk-problematik--vidtagna-atgarder-och-fortsatta-utvecklingsbehov/>
- Samsjuklighetsutredningen. Från delar till helhet – en reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet. Stockholm: Socialdepartementet; 2021. (SOU 2021:93). Tillgänglig från: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/11/sou-202193/>
- Samsjuklighetsutredningen. Från delar till helhet – tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. Stockholm: Socialdepartementet; 2023. (SOU 2023:5). Tillgänglig från: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/01/sou-20235/>
- Nordic Council of Ministers. Complex welfare services in Nordic countries. Copenhagen: Nordic Council of Ministers; 2025. (Nord 2025:027). Tillgänglig från: <https://pub.norden.org/nord2025-027/>

Samarbeten – andra uppdrag

- Uppdrag att genomföra insatser för att stärka och utveckla den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården, samt den barn- och ungdomspsykiatriska heldygnsvården (S2024/01004(delvis))
- Uppdrag till Socialstyrelsen att stödja reformen om en mer sammanhållen vård för personer med skadligt bruk eller beroende och andra psykiatriska tillstånd (S2026/00382) och Uppdrag att ta fram en myndighetsgemensam nationell plan för en bättre beroendevård och ett stärkt förebyggande arbete (S2025/01284)
- Uppdrag att bidra till att stärka samt följa upp tillgängligheten och vårdkapaciteten på regional och nationell nivå (S2024/01058).
- Uppdrag om nationella utvecklingsteam inom den specialiserade psykiatriska vården (S2024/01463)
- Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för att förbättra vården för barn och unga som vårdas på SiS och som har stora behov av psykiatrisk vård (S2024/02037).
- Uppdrag att ta fram metodstöd till hälso- och sjukvården i arbetet med att förebygga, bedöma och hantera patienters risk för att skada andra (S2026/00227 (delvis))
- Uppdrag till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen att genomföra nationella utvecklingsinsatser för att minska stigma vid psykisk ohälsa och suicidalitet (S2025/01686).
- **Uppdrag att samordna, stödja och följa upp genomförandet av den nationella strategin inom området för psykisk ohälsa och suicidprevention (S2025/00016).**
- **Uppdrag att stödja omställningen till en god och nära vård (S2021/00820).**
- **Uppdrag till stöd för socialtjänstens omställning (S2024/00196 (delvis), S2025/00116 (delvis), S2025/00116).**

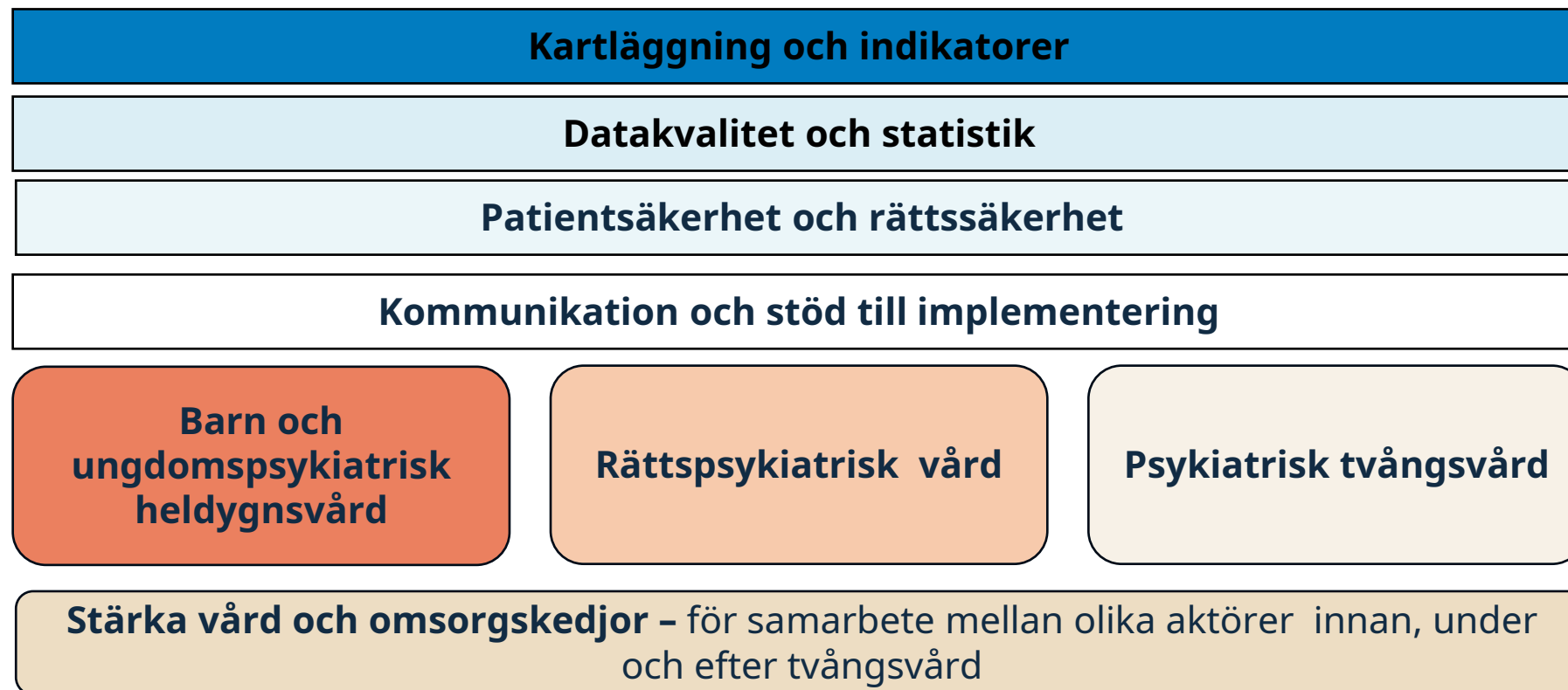
Utveckla den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården, samt den barn- och ungdomspsykiatriska heldygnsvården

- Uppdrag från 2024 – 2027
 - Stärka kunskapsstyrning
 - Öka kompetens och kvalitet
 - Stärka rättssäkerheten
 - Stödja återhämtning, delaktighet och personcentrering
 - Förbättra samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård

Källa: Socialstyrelsens bildbank. Personerna på bilden har inte med sammanhanget att göra.

Arbetet genomförs i olika spår och delar men samordnas

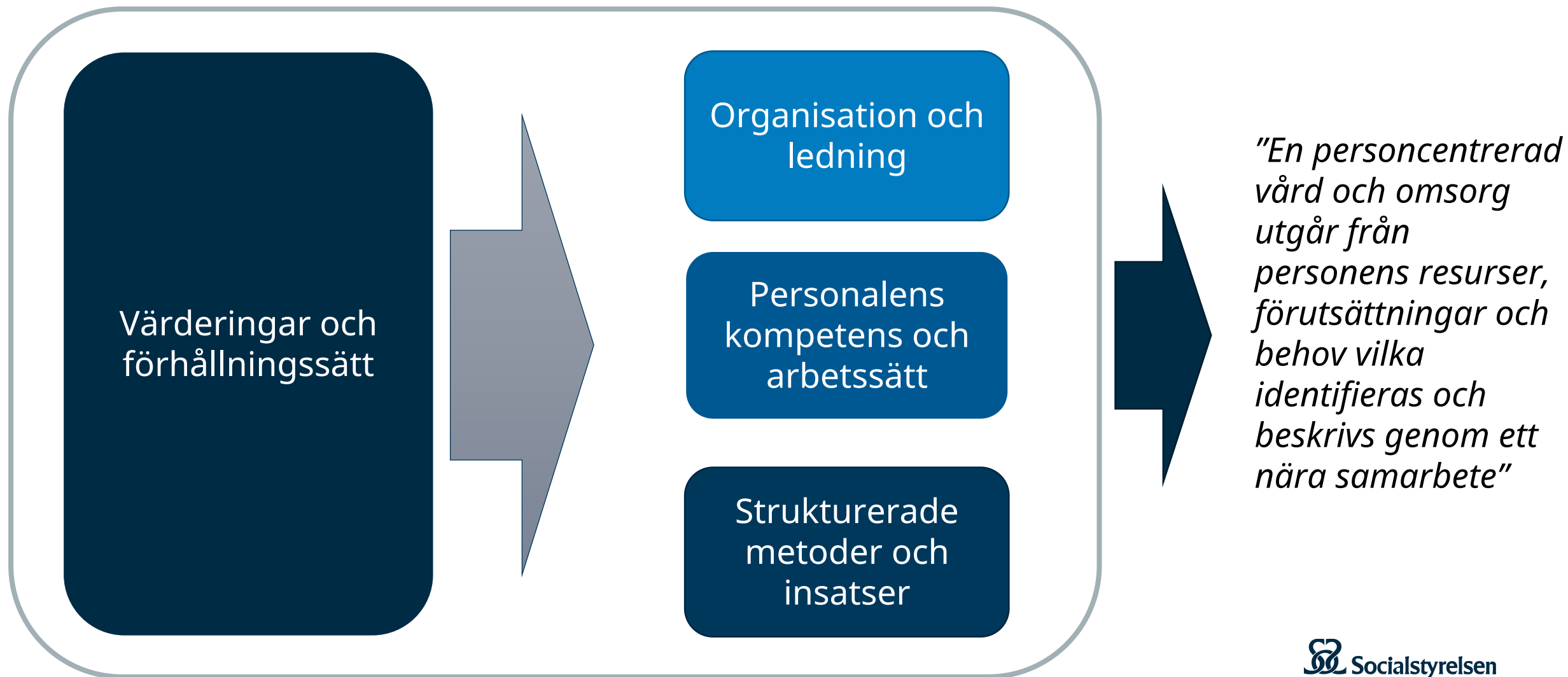

Mötet med ett komplext system

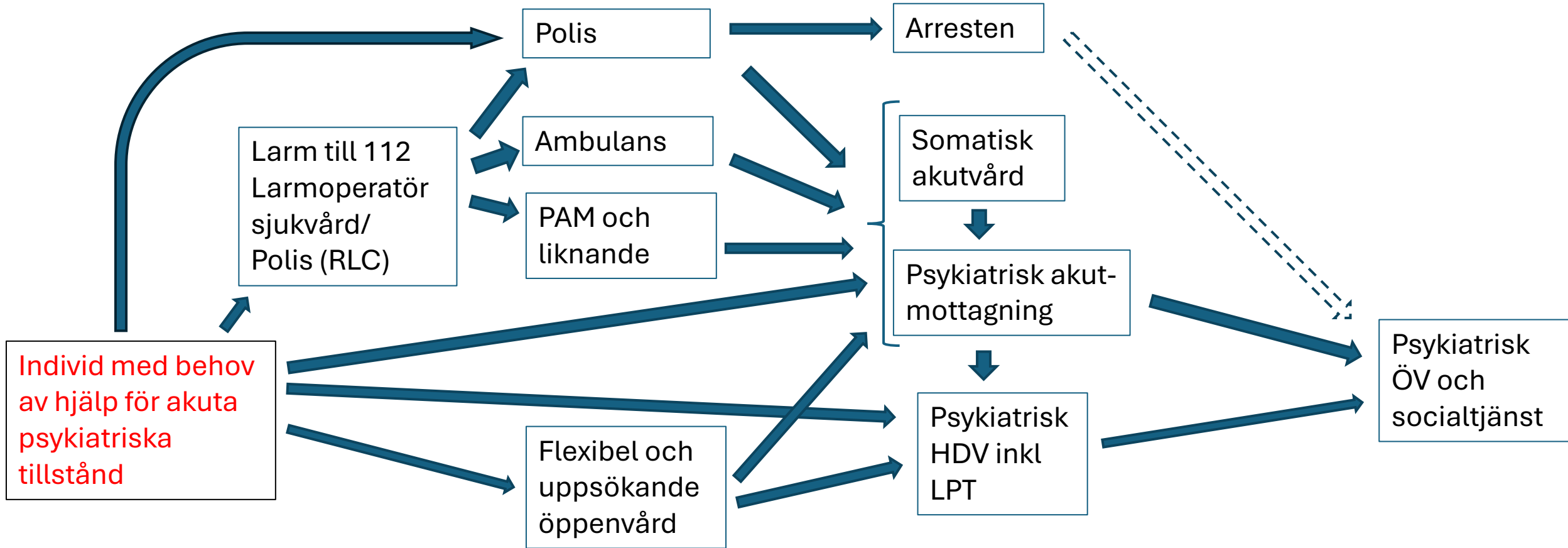

Personcentrerad vård och omsorg

[Läs mer på kunskapsguiden](#) samt ta del av [Diskussionsmaterial kring personcentrering](#)

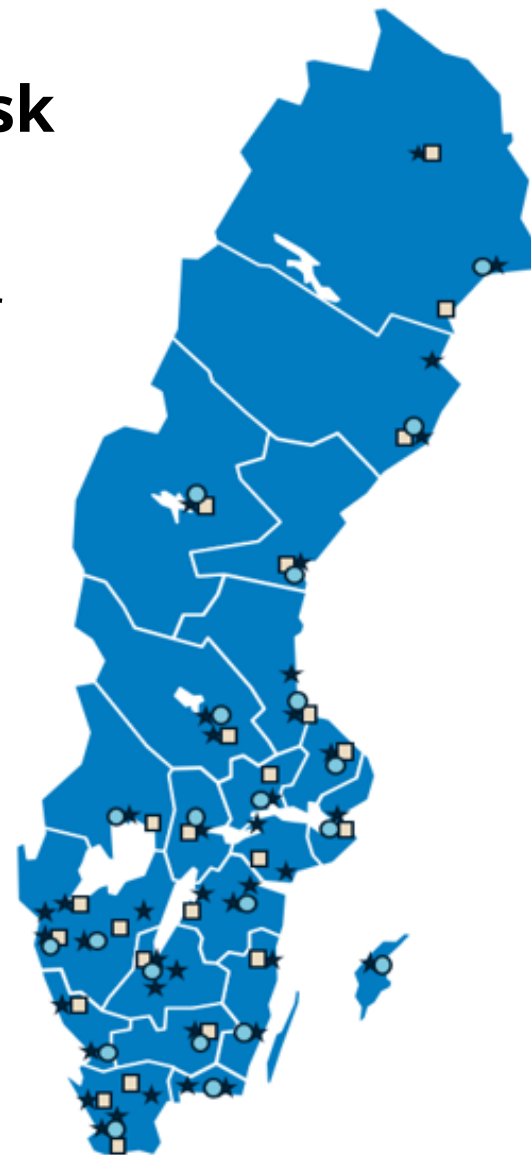
Omhändertagande och hjälp vid akuta psykiatriskt tillstånd

Kartläggning och fakta om psykiatrisk heldygnsvård och tvångsvård

- Psykosdiagnoser dominerar tvångsvården för vuxna
- Ätstörningar dominerar tvångsvården för barn/unga
- Längre vårdtider med LPT inom BUP än VUP
- Stora förändringar i samband med övergång från BUP till VUP vad gäller heldygnsvård
- Färre vårdplatser inom BUP än VUP

Ref: [Socialstyrelsen. \(2025, 8 maj\). Psykiatrisk heldygnsvård och tvångsvård: diagnosvariation i olika åldersgrupper och förändringar i övergång mellan BUP och VUP \(Artikelnr 2025-4-9500\).](#)

★ Psykiatrisk slutenvård - Vuxna
● Psykiatrisk slutenvård - Barn & unga
□ Rättspsykiatrisk slutenvård

*Inventeringen är baserade på information i 1177 Vårdguiden samt regionernas hemsidor under januari 2025. Kartan är ej validerad mot IVO:s säkerhetsregister, Observera att dessa data är föränderliga över tid.

Statistik om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård - Socialstyrelsen

- Under 2023 vårdades **knappt 12 000 patienter** i slutenvård enligt lagen om **psykiatrisk tvångsvård, LPT**. Av dessa var hälften kvinnor och hälften män.
- Under 2023 vårdades **ungefär 1 500 patienter** i slutenvård, med eller utan särskild utskrivningsprövning, enligt **lagen om rättspsykiatrisk vård**. Av dessa var 87 procent män och 13 procent kvinnor.

Källa: [Statistikdatabasen om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård](#)

Gör ditt urval nedan
Markera dina val och tryck på knappen "Visa resultat". Obligatoriska val är markerade med *

i = Klicka för mer information.

Statistiken för 2024 är preliminär.

Senast uppdaterad: 2025-06-19 (årsuppgifter 2011 - 2024).

*Fördelning: i Antal patienter Diagnoser (riket) Åtgärder	*Indelning: i Vårdregion Hemortslän	*Psykiatrisk vårdform: i Sluten LPT Domstols-LRV Akut-LRV Öppen LPT Öppen LRV	*Kön: 0 st av 3 välj alla ta bort alla Män Kvinnor Båda könen	*Ålder: 0 st av 8 i välj alla ta bort alla 0-17 år 18-24 år 25-34 år 35-44 år 45-54 år 55-64 år 65-74 år 75+ år ☐ Visa åldersgrupperna separat
*Mått: 0 st av 2 i välj alla ta bort alla Antal patienter Antal patienter/100 000 inv	*År: 0 st av 14 välj alla ta bort alla 2024 2023 2022 2021 2020	*Regioner: 0 st av 22 i välj alla ta bort alla Riket Stockholm Uppsala Södermanland Östernötland		

Kommunikation och stöd till implementering

Aktivitet	Målgrupp	Syfte	Intervall
Psykiatrisk tvångsvård i fokus	Ledning och personal	Öka kunskap och insyn i arbetet med att utveckla psykiatrisk tvångsvård	1 gr/mån
Digitala möten – trygg och meningsfull heldygnsvård	Alla med ansvar för eller intresse av att utveckla en trygg och meningsfull heldygnsvård.	Stärka engagemang, främja erfarenhets- och kunskapsutbyte samt reflektion kring heldygnsvård	1g/mån
Möten med referensgrupper i olika delprojekt		Förankring och kvalitetssäkring	Vid behov

Att hjälpa i svåra situationer – ett material för lärande och reflektion

[Att hjälpa i svåra situationer – ett utbildningsmaterial - Kunskapsguiden](#)

- Filmer som skildrar svåra situationer
- Filmer där experter reflekterar kring förhållningssätt, bemötande och ansvar.
- Filmer som lyfter chefers och ledningens möjligheter att ge stöd och förutsättningar
- Filmer med Jonna Bornemark kring omdömeskunskap
- Reflektionsfrågor och studieguide

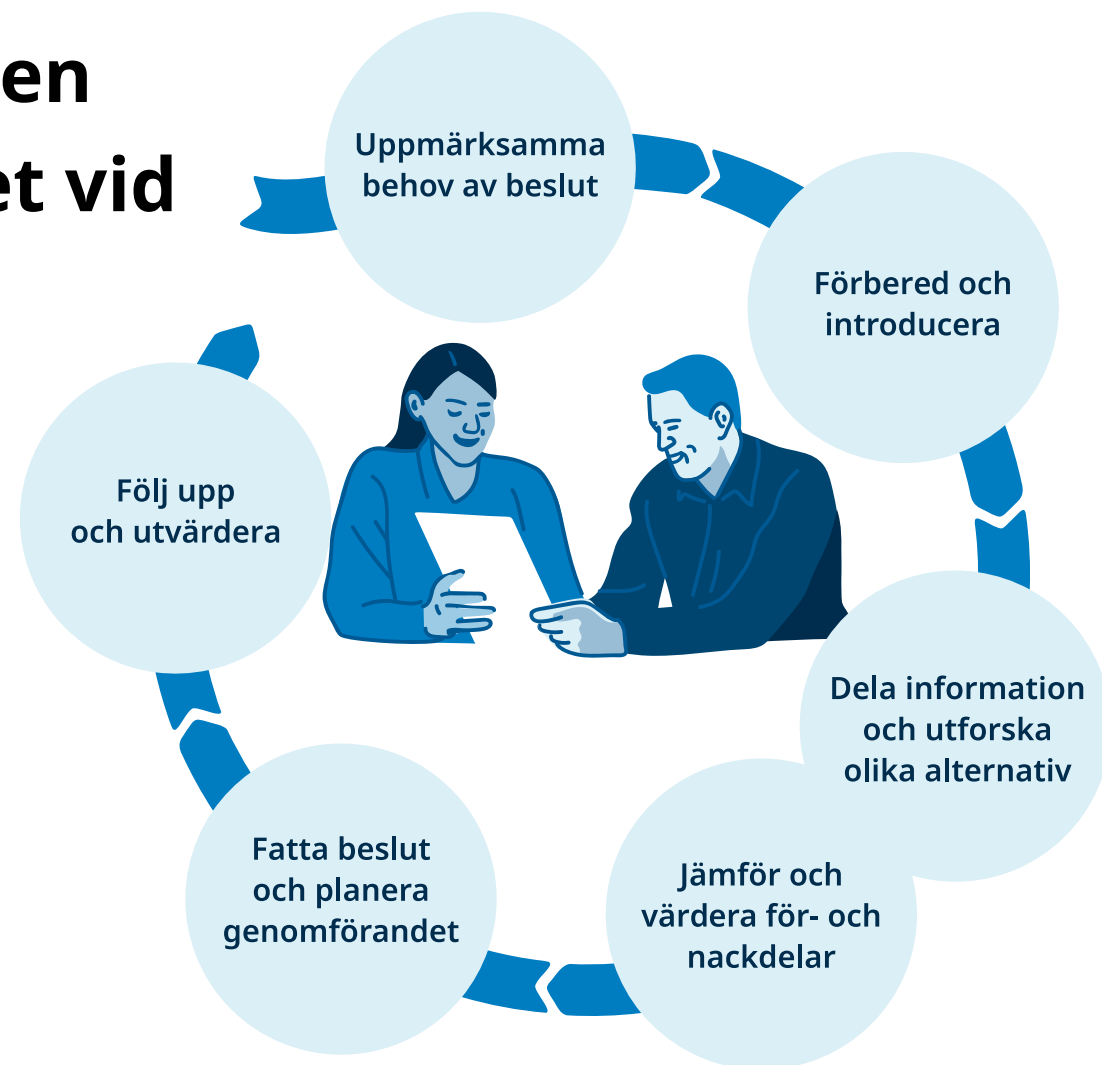

Bild från filmen "Maria uppfattas som hotfull", en del av Socialstyrelsens utbildningsmaterial på Kunskapsguiden

Delat beslutsfattande - en systematisk metod för delaktighet vid psykisk funktionsnedsättning

[Delat beslutsfattande - Kunskapsguiden](#)

- Rekommendation till hälso- och sjukvården och socialtjänsten
- Kunskapsstöd
- Filmer och reflektionsmaterial

Personlig krisplan - Kunskapsguiden

Innehåller:

- skrift om vårdåtgärden krisplan
- animerade filmer som beskriver att ta fram, använda och följa upp en krisplan.
- film med skådespelare som skildrar situationer där en krisplan kan göra skillnad.
- reflektionsfrågor att använda på till exempel arbetsplatsträffar eller fortbildning.

Källa: Socialstyrelsens bildbank. Personerna på bilden har inget med sammanhanget att göra.

Uppföljningssamtal efter tvångsåtgärd – Stöd för att förbereda, erbjuda och genomföra uppföljningssamtal Socialstyrelsen

- Ett uppföljningssamtal ska erbjudas efter tvångsåtgärd
- Uppföljningssamtal kan vara en möjlighet att återskapa förtroendet för vården.

Uppföljningssamtalets tidslinje

Uppföljningssamtal efter tvångsåtgärd

Du är erbjuden uppföljningssamtal eftersom du har varit med om en tvångsåtgärd eller en vårdssituation som skett mot din vilja.

Varför?

Samtalet är för din skull. Samtalet är stödande och är en möjlighet för dig att få beskriva dina upplevelser och ställa frågor.

Med vem?

Du kan föreslå vilka i personalen som ska vara med i samtalet och vem du vill ha samtalet med. Du kan även bjuda in en närstående, vårdnadshavare eller annan kontakt som skulle vara viktig för dig att ha med. Rådgör gärna med personalen.

Om vad?

Du bestämmer vad samtalet ska handla om och hur mycket du vill berätta. Under samtalet kan du också ställa frågor samt framföra behov och önskemål som handlar om din vård.

När och var?

Du kan föreslå tid på dagen och var samtalet ska äga rum. Det kan till exempel vara i ett rum du föredrar, under en fika eller en promenad. Du kan avbryta samtalet när du vill.

Vad gäller?

Samtalet är frivilligt. Du kan tacka ja eller nej. Även om du tackar nej står erbjudandet kvar och du kan när som helst få ett uppföljningssamtal när du vill det.

Om du har synpunkter eller klagomål

Det finns flera sätt att lämna synpunkter på vården du fått om du inte är nöjd.

- Du kan berätta för personalen eller prata med chefen för den enhet där du får vård.
- Du kan kontakta patientnämnden. Personalen kan hjälpa dig.
- Om du inte är nöjd med svaret du fått kan vissa händelser anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Andra kunskapsstöd och material för utveckling av den psykiatriska tvångsvården

[Psykiatrisk heldygnsvård - Kunskapsguiden](#)

- [Broschyrer om tvångsvård för patienter](#) **(8 olika språk)**
- [Närståendes delaktighet i psykiatri och rättspsykiatri - Kunskapsguiden](#)
- [Självvald inläggning - Kunskapsguiden](#)
- [Nya föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2025: 52\) om säkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård samt vid rättspsykiatrisk undersökning - Meddelandeblad - Socialstyrelsen](#)

Webbinarier och kommande möten

[Webbinarium om samsjuklighet och psykiatrisk tvångsvård](#)

14 April. [Digitalt möte för en trygg och meningsfull heldygnsvård – Socialstyrelsen](#) Tema: Individanpassad läkemedelsbehandling genom samarbete och delat beslutsfattande

12 maj. [Digitalt möte för en trygg och meningsfull heldygnsvård - Socialstyrelsen](#) Tema: Särskilda hänsyn vid tvångsvård – fokus på uppföljningssamtal efter tvångsåtgärder

Fokusgrupper för att utveckla relevanta och användbara kompetensmål för personal inom psykiatrisk heldygnsvård

- Ca en timma via teams under våren 2026.
- Deltagare deltar utifrån sin egen erfarenhet och representerar inte verksamheten
- Personal med olika professioner delar erfarenheter utifrån sitt kliniska arbete i heldygnsvård/tvångsvård
- Läs mer om [Nationella kompetensmål - Socialstyrelsen](#)